

*Szolnoki Tudományos Közlemények XII.
Szolnok, 2008.*

SZABÓ ZSOLT¹

KÖRNYEZETVÉDELLEM ÉS A LÉGIERŐ

„18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez” [1]

BEVEZETŐ

Mint tudjuk a környezet és az ember kapcsolata az ember megjelenésével kezdődött. Kezdetben az ember csak használta környezetét, majd elkezdte annak tudatos formálását. Az eszközök megjelenésével, de különösen a technikai eszközökével megindult a környezet szennyezése.

A környezetrombolás elhatalmasodása szükségessé tette annak tudatos védelmét, jogszabályi háttér megteremtését.

A hadsereg az évszázadok során tevékenységével nem tartozott a környezetvédő szervezetek sorába. Mind békében, de különösen háborúk idején nem kímélte környezetét.

A technikai eszközök megjelenésével a béke kiképzés fokozta a környezet terhelését. Kezdetben nem törődtek a technika üzemeltetéséhez szükséges anyagok tárolásával, kiszolgálásuk által keletkezett szennyező anyagok kezelésével. A földbe ágyazott hajtóanyag tartályok szivárgása, a karbantartó, valamint a lecserélt kenőanyag elhelyezése erősen szennyezte a talajt, s az alatta lévő vízbázist (lásd: szovjet laktanyák, tököli repülőter). A gyakorlatok során kevésbé törődtek a környezet rombolásával, szennyezésével.

A háborúk kezdetben a közvetlen környezetre voltak hatással. Később előfordult, hogy az ember a katonai cél elérése érdekében beavatkozott a természetbe. Ha kellett felgyújtotta a földeket, ha kellett lerombolta a folyók melletti gátakat. A modern hadviselés megjelenése kiengedte a szellemet a palackból. A vegyi, biológiai és nukleáris hadviselés esetenként visszafordíthatatlan károkat okozott a környezetben.

---

¹ Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Bolyai János Katonai Műszaki Kar Repülő és Légvédelmi Intézet.

A KÖRNYEZETVÉDELEM MEGJELENÉSE

A XX. században előtérbe került a környezet védelme. Az ember látván környezetének felgyorsult pusztulását rájött arra, hogy annak hathatós védelme nélkül megszűnik természetes élettere. A környezetvédelem kezdetben törvényileg kikényszerített állapot volt. Az országok saját törvényeket hoztak, majd nemzetközi egyezmények keretében terjesztették ki az élő természet értékeinek védelmét. A mai napig erős lobbierdekek dolgoznak egyes részeinek bevezetésére, vagy felpuhítása érdekében.

Hazánkban a környezetvédelem törvényi szabályozása az „1995. évi LIII. törvény A környezet védelmének általános szabályairól” jogszabállyal kezdődött.

A környezetvédelem másik fő területe az ember környezettudatos gondolkodásának kialakítása. Nagy hangsúlyt fektetünk a felvilágosításra, a képzésre és a környezetszennyezés megelőzésére.

KÖRNYEZETVÉDELEM A LÉGIERŐBEN

A légiere a hadsereg része, mindazon szervezetek és eszközök összessége, mely a levegőben vívandó harcot szolgálják.

Mint említettem, a haderő nem tartozik a környezetkímélő szervezetek sorába. Az 1995. évi LIII. törvény megjelenését követően a Magyar Honvédség is e törvény hatálya alá került. Környezetvédelem tekintetében a hadsereg teljes mértékben a polgári jogszabályoknak kell, hogy megfeleljen.

A környezetvédelem megjelenésével ez a terület kezdetben nem kapott nagy szerepet a szervezeti struktúra kialakításában. A környezetvédelem felelőse mindig az a szervezet volt, mely a legkisebb ellenállást tanúsította a plusz feladatok leosztása tekintetében.

A „93/1996. (VII. 4.) Korm. rendelet A környezetvédelmi megbízott alkalmazásának feltételéhez kötött környezethasználatok meghatározásáról” jogszabály felhatalmazta a honvédelmi minisztert, hogy külön jogszabályban határozza meg a környezetvédelmi megbízottak alkalmazási és képesítési feltételeit a Magyar Honvédségre vonatkozóan. Ennek megfelelően megszületett a „24/1997. (XI. 6.) HM rendelet A magyar honvédség környezetvédelmi megbízottainak alkalmazási és képesítési feltételeiről”.

A rendelet alkalmazása azonban csak a 2001. évi szervezeti struktúraváltással jött létre, s ennek keretében önálló személy felügyeli a környezetvédelmet. Mivel a repülőter a 93/1996. (VII. 4.) Korm. rendelet alapján az A 62 besorolást kapta, ezért felsőfokú katonai végzettség és felsőfokú környezetvédelmi képesítéssel rendelkező személy töltheti be ezt a beosztást.

A parancsnokok rendszeres ellenőrzéssel segítik a jogszabályok betartását, s ez mellett nagy hangsúlyt fektetnek a megelőzésre, az oktatásra. Kiadásra került a „Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka 269/2007. intézkedése a környezetvédelmi tevékenység szervezeti és eljárási rendjének szabályozásáról”.

A légi erőnél, s ezen belül a repülőtereken a környezetvédelemnek az alábbi fő területei kerülnek előtérbe:

- a föld védelme;
- a víz védelme;
- a levegő védelme;
- az élővilág védelme;
- a hulladékok környezetre gyakorolt hatása elleni védelem;
- a környezeti zaj és a rezgés elleni védelem.

OKTATÁS ÉS ELLENŐRZÉS

A személyi állomány részére előzetes, ismétlődő, továbbá eseti környezetvédelmi oktatás kerül levezetésre.

Az előzetes oktatást a munkába állást követő 30 napon belül kell megtartani. A munkavállaló elsajátítja a környezetvédelem általános fogalmait, megismeri a legfontosabb környezetvédelmi problémákat, a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokat, intézkedéseket.

Évente egyszer a teljes állomány részére ismétlődő környezetvédelmi oktatást kell tartani.

Eseti környezetvédelmi oktatást az intézkedésekben meghatározott esetekben kell tartani.

A környezetvédelmi tevékenység és követelmények teljesülésének katonai szervezet által történő fő ellenőrzését minden év október 15-ig kell teljes terjedelemben végrehajtani

A FÖLD ÉS A VÍZ VÉDELME

A föld és a víz védelme a repülőterek tekintetében nem választódik ketté. Ezen közegekre legfőbb veszélyt a hajtó- és kenőanyagok tárolása jelenti. A szennyezés elkerülése érdekében a repülőtér nagy erőfeszítéseket tesz. Az 1990-es évek közepén nagyszabású üzemanyag tároló rendszer felújítást hajtottak végre. Lecserélték a földalatti üzemanyag tartályokat, s földcserét hajtottak végre. Korszerű figyelő-jelző rendszer épült ki, mely a nap 24 órájában figyeli a tartályok állapotát.

1. ábra Érzékelő jeladó [fotó: Szabó Zsolt]

Az üzemanyag tartályon elhelyezett érzékelők (1. ábra) figyelik a tartály paramétereit, melyet az üzemanyag telephelyen lévő egységhez (2. és 3. ábra) továbbítanak.

2. ábra Vevő egység [fotó: Szabó Zsolt]

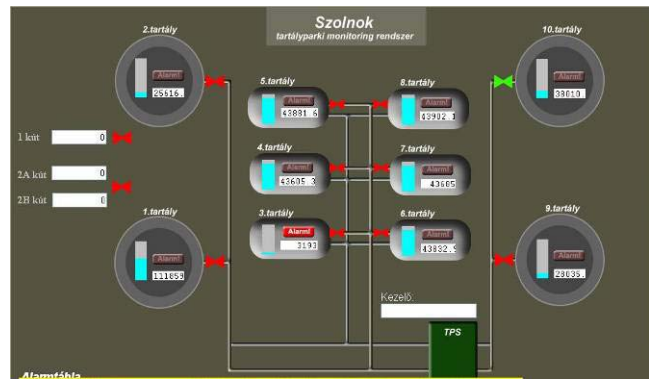
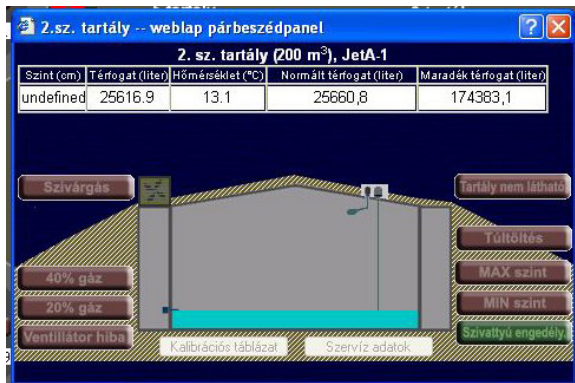

3. ábra [fotó: Szabó Zsolt]

Ezen az egységen (3. ábra) szükség esetén leolvashatók az alapadatok, s ez továbbítja a központi számítógépre. Itt van elhelyezve a riasztó sziréna is.

A rendszer figyel és naplózza (4. és 5. ábra):

- az üzemanyag tartályok üzemanyag szintjét (cm-ben),
- az üzemanyag mennyiségét (l-ben);
- a tartályon belüli hőmérsékletet.

4. ábra. Tartályértékek

Kezdeti datum	ido	Veg datum	ido	Helyszín	Csoport	Allapot leírása
2008.09.23.	17:57:32			Szolnok	figyelmeztetesimum	Szint minimum a 3. tartalynall
2008.07.30.	18:29:54	2008.07.30.	18:30:13	Szolnok	figyelmeztetesimum	Szint maximum a 10. tartalynall
2008.07.30.	13:57:51	2008.08.06.	17:13:16	Szolnok	figyelmeztetesimum	Szint maximum az 1. tartalynall
2008.05.28.	04:40:25	2008.05.28.	04:40:38	Szolnok	hiba	Temperaturen
2008.05.28.	04:40:25	2008.05.28.	04:40:38	Szolnok	figyelmeztetesimum	40% ARH a 2. tartalynall
2008.05.27.	18:31:05	2008.05.27.	18:31:20	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.05.27.	18:31:05	2008.05.27.	18:31:20	Szolnok	figyelmeztetesimum	Tultoltes az 1. tartalynall
2008.05.27.	18:31:05	2008.05.27.	18:31:20	Szolnok	figyelmeztetesimum	Szint minimum az 1. tartalynall
2008.05.27.	18:31:05	2008.05.27.	18:31:20	Szolnok	figyelmeztetesimum	Szint maximum az 1. tartalynall
2008.05.27.	18:31:05	2008.05.27.	18:31:20	Szolnok	figyelmeztetesimum	Szivargas az 1. tartalynall
2008.05.26.	16:16:31	2008.05.27.	07:32:18	Szolnok	hiba	Temperaturen
2008.03.13.	12:56:39	2008.03.13.	12:59:19	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:49:30	2008.03.13.	12:53:59	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:40:19	2008.03.13.	12:45:49	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:39:31	2008.03.13.	12:39:43	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:30:58	2008.03.13.	12:35:51	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:24:25	2008.03.13.	12:27:18	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:15:38	2008.03.13.	12:20:56	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	12:04:53	2008.03.13.	12:09:09	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	11:50:19	2008.03.13.	11:51:07	Szolnok	hiba	Tultoltes
2008.03.13.	11:47:04	2008.03.13.	11:50:07	Szolnok	hiba	Tultoltes
2007.12.18.	10:32:45	2007.12.18.	10:46:37	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:45	2007.12.18.	10:46:37	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:45	2007.12.18.	10:46:26	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:45	2007.12.18.	10:46:26	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:45	2007.12.18.	10:46:26	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:34	2007.12.18.	10:46:26	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:32:34	2007.12.18.	10:46:26	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:28:00	2007.12.18.	10:31:29	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:28:00	2007.12.18.	10:31:29	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:28:00	2007.12.18.	10:31:29	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba
2007.12.18.	10:28:00	2007.12.18.	10:31:29	Szolnok	hiba	Kommunikacios hiba

5. ábra. Adatnapló

A rendszer riaszt:

- a tartály szellőzőrendszerének ventilátora meghibásodása esetén;
- túltöltés esetén;
- maximális és minimális üzemanyag szint elérése esetén;
- üzemanyag szivárgás esetén.

A figyelő-jelző rendszer számítógépes kapcsolat felvételére képes a meghatározott szervezetek felé.

A talaj és az alatta lévő vízbázis esetleges szennyezésének korai észlelése nem nélkülözi a hagyományos módszert sem. Monitoring kutakon (6. ábra) keresztül rendszeresen figyelik az esetlegesen megjelenő szivárgó üzemanyagot.

6. ábra. Monitoring kút [fotó: Szabó Zsolt]

A LEVEGŐ VÉDELME

A repülőtér, mint komplexum nem tartozik a levegőt szennyező rendszerek közé. A légkör terhelését a légi járművek hajtóműve által kibocsátott égéstermék jelenti.

AZ ÉLŐVILÁG VÉDELME

Az élővilág védelmének legfontosabb alapköve a repülőtér karbantartottsága. Az elszaporodó rovarok, békák és rágcsálók odavonzzák a madarakat, s azok megjelenése veszélyezteti a repülés biztonságát.

A madarak távoltartásának hatásos eszköze a karbid ágyú és a műmadár.

A HULLADÉKOK KÖRNYEZETRE GYAKOROLT HATÁSA ELLENI VÉDELEM

2000. évi XLIII. törvény A hulladékgazdálkodásról az alapja a repülőtér hulladékgazdálkodásának is. Nagy hangsúlyt fektetnek a különböző ide vonatkozó rendeletek betartására.

7. ábra [fotó: Szabó Zsolt]

A 7. ábra egy üzemi gyűjtőhelyet mutat.

8. ábra [fotó: Szabó Zsolt]

A 8. ábra egy veszélyes anyag tároló és veszélyes hulladék munkahelyi gyűjtőt mutat.

A KÖRNYEZETI ZAJ ÉS A REZGÉS ELLENI VÉDELEM

A repülőtér környezeti zajterhelését akkreditált laboratórium mérte, melynek alapján a „176/1997. (X. 11.) Kormány rendelet a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól” megfelelően elkészítették a repülőtér zajgátló védőövezetét Várhatóan 2009-ben egy állandó, 24 órás zajmérő monitoring rendszer épül ki Szolnokon.

BEFEJEZÉS

A repülőtér üzemeltető katonai egység mindent megtesz környezete védelméért. A szakemberek ismerik, a vezetők pedig megkövetelik a hatályos jogszabályok betartását. A jogszabályi háttér azonban véleményem szerint nem elegendő az élhető környezet fenntartásához. Nagyon fontos az emberi tudat alakítása, hogy a környezetre való odafigyelés belsőből fakadó kényszer legyen.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] 1949. évi XX. törvény A Magyar Köztársaság alkotmánya
- [2] A NATO környezetvédelmi előírásai és eljárásai a légierőben, ZMNE jegyzet, ZMNE RI 2001.
- [3] A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnokának 269/2007. intézkedése a környezetvédelmi tevékenység szervezeti és eljárási rendjének szabályozásáról.
- [4] 176/1997. (X. 11.) Kormány rendelet a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól.
- [5] 93/1996. (VII. 4.) Korm. rendelet A környezetvédelmi megbízott alkalmazásának feltételéhez kötött környezethasználatok meghatározásáról.
- [6] 24/1997. (XI. 6.) HM rendelet A magyar honvédség környezetvédelmi megbízottainak alkalmazási és képesítési feltételeiről.